

तज्ञांची यादी

अ.नं.	तज्ञांचे नाव	पत्ता
१)	सौ. लीला पाटील	प्राचार्या, एस.एम.टी. कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, कोल्हापूर-४१६ ००१.
२)	प्रा. वसंत दावतर	भारतीय शिक्षणशास्त्र संस्था, डॉ. गो.धं. पारीख शैक्षणिक अभ्यास केंद्र, आय.सी.एस.एस.आर. हॉस्टेल, विद्यानगरी, कलिना, मुंबई-४०० ०९८.
३)	प्रा. ए.जी. लुगदाणी	शासकीय शिक्षण महाविद्यालय, अंबाजोगाई, जि. बीड.
४)	प्रा. एस.एस. आवटी	शासकीय शिक्षण महाविद्यालय, स्टेशन रोड, औरंगाबाद-४३१ ००१.
५)	प्राचार्य जी.बी. जोशी	शिक्षण महाविद्यालय, घुळे-४२४ ००१.
६)	प्रा. एस.व्ही. येवळेकर	खन्ना विल्डिंग, नं. २, मसुराश्रम, गोरगाव (पूर्व) मुंबई-४०० ०६१.
७)	डॉ. चित्रा नाईक	भारतीय शिक्षणशास्त्र संस्था, कोथलड, पुणे-४११ ०९९.
८)	प्राचार्य आर.एस. पाटील	आझाद कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, सातारा.
९)	प्राचार्य ए.पी. थोरात	कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर.
१०)	प्राचार्य ना.वा. भावे	सेवा निवृत्त प्राचार्य, कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, सांगली-४१६ ४१६.

प्रश्नावली क्र. १

गाढलेल्या जागी शब्द भरून व योग्य पर्यायापुढे ✓ अशी खूण करावी.
सही करून कृपया कार्ड परत पाठवावे. ही विनंती.

- १) अध्यापकाचे संपूर्ण नाव - श्री.-श्रीमती -----
- २) विद्याविधायक (अकॅडेमिक) शौ.पात्रता -----
व घेतलेला मुख्य विषय.
- ३) व्यावसायिक (प्रोफेशनल) शौ.पात्रता -----
व घेतलेले विषय.
- ४) जन्म तारीख -----
- ५) लिंग - पुच्छा-स्त्री -----
- ६) धर्म व जात -----
- ७) वैवाहिक दर्जा - विवाहित-अविवाहित-विधूर -----
- ८) कौटुंबिक दर्जा - अशिक्षित-सुशिक्षित-मध्यम शिक्षले -----
- ९) शाब्दमासून राहाण्याच्या ठिकाणाचे अंतर - कि.मी. -----
- १०) राहाण्याच्या ठिकाणामासून शाब्दपर्यन्त कशाप्रकारे -----
येता ? मोटार सायकल-सायकल-बस- रेल्वे-
चालणी-इतर प्रकार
- ११) मराठी विषय अध्यापनाच्या इयत्ता - इ. ८ वी-इ.९ वी-इ.१० वी.
- १२) मराठी विषय अध्यापनानुभव वर्षे -----
- १३) पुरादा विधायक छंद लावून घेतला आहे काय - होय-नाही.
असल्यास कोणता ? लेखन-वाचन-गायन-श्रवण-पाठांतर-इतर -----

सही-

प्रश्नावली क्र. २

आवड-निवड प्रश्नावली

मार्गदर्शक :

डॉ. एम्.एस्. सोनार,
शिक्षणशास्त्र विभागप्रमुख,
शिवाजी विद्यापीठ,
कोल्हापूर.

संशोधक :

बी.डी. पाटील,
ब्रम्हानंद विद्यालय,
ब्रम्हानंदनगर, ता. तासगाव,
जि. सांगली.

अध्ययन-अध्यापन कृती	पर्याय
१) स्वतः शब्द अव्कारित्या उच्चारणे.	L I D
२) विद्यार्थ्यांच्याकडून अव्क शब्दोच्चारणाची आवती करणे.	L I D
३) स्वतः निर्दोष वाक्ये कळवून दाखविणे.	L I D
४) विद्यार्थ्यांच्याकडून सुवाच्य अक्षरलेखन करवून घेणे.	L I D
५) हस्ताक्षर स्पर्धा आयोजित करणे.	L I D
६) योग्य पाठांतर पध्दती समजावून देणे.	L I D
७) अव्कारित्या फलकलेखन करणे.	L I D
८) अव्क लेखन आवती करणे	L I D
९) स्पष्ट आवाजात वाक्ये करवून घेणे.	L I D
१०) अक्षरात, शब्दात योग्य अंतर ठेवून पहाणे.	L I D
११) लेखन सरावा देणे.	L I D
१२) मूळ विषयास अनुसरून पाठांतर करावयास शिकविणे.	L I D
१३) अव्क उच्चारणाची आवती करवून घेणे.	L I D
१४) अव्क उच्चारणाची टेप केलेली व्याख्याने ऐकविणे.	L I D
१५) अर्थहानी न होता वाक्यास शिकविणे.	L I D
१६) विरामचिन्हांना वापर शिकविणे.	L I D
१७) स्वाध्याय व्हावा तपासून त्यातील चुका दुरुस्ती करवून घेणे.	L I D

अध्ययन-अध्यापन कृती	पर्याय
१८) अर्थपूर्ण पाठांतर समजावून देणे.	L I D
१९) अकूक शब्दोच्चार सामुदायिक म्हणवून घेणे.	L I D
२०) निबंध स्पर्धा आयोजित करणे.	L I D
२१) आकाशवाणीवरील शालेय पाठ ऐकविणे.	L I D
२२) फलकाक्षर सुविचार लिहवून घेणे.	L I D
२३) वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करणे.	L I D
२४) दुक् साधनांचा वापर करणे (उदा. तबते, नकाशे, चित्रे, आलेख इ.).	L I D
२५) विद्यार्थ्यांच्या भौतिक अडवणी दूर करणे. (उदा. अम्यासिका, लेखन साहित्य, पुस्तके इ. वा अभाव.)	L I D
२६) आकलनावरील प्रश्न विचारणे.	L I D
२७) श्राव्य साधनांचा वापर करणे (उदा. रेडिओ, टैपरेकॉर्डर इत्यादी).	L I D
२८) विचारप्रवर्तक प्रश्न विचारणे.	L I D
२९) गायन स्पर्धा आयोजित करणे.	L I D
३०) स्वतः शब्दलेखन नियमांचा अभ्यास करणे.	L I D
३१) कुंदीला आव्हान देणारे प्रश्न विचारणे.	L I D
३२) मध्यम बौद्धिक क्षमतेनुसार प्रश्न विचारणे.	L I D
३३) स्मरण शक्ती वरील प्रश्न विचारणे.	L I D
३४) बहुपर्यायी प्रश्न विचारणे.	L I D
३५) विद्यार्थ्यांना बहिःस्थ परीक्षांना बसविणे (उदा. म.सा. परिषादेच्या)	L I D
३६) स्वतः शैक्षणिक सहली, प्रवास यामध्ये सहभागी होणे.	L I D

अ.नं.	अध्ययन-अध्यापन कृती	पर्याय		
३७)	वाक्यपुर्तन प्रश्न विचारणे.	L	I	D
३८)	शुद्ध उच्चार करण्याबाबत इतर विषय शिक्षकांचे सहकार्य मिळवणे.	L	I	D
३९)	परिसंवाद आयोजित करणे.	L	I	D
४०)	वाक्य जुळणी प्रश्न विचारणे.	L	I	D
४१)	निर्दोष वाक्य करण्याबाबत इतर विषय शिक्षकांचे सहकार्य मिळविणे.	L	I	D
४२)	वळणादार फलक लेखन करण्याबाबत इतर विषय शिक्षकांचे सहकार्य मिळविणे.	L	I	D
४३)	संदर्भज्ञान वाढीसाठी प्रथसूची देण्याबाबत इतर विषय शिक्षकांचे सहकार्य मिळविणे.	L	I	D
४४)	हस्ताक्षर स्पर्धा आयोजित करण्याबाबत इतर विषय शिक्षकांचेसहकार्य घेणे.	L	I	D
४५)	नाट्यवाचनात पात्रसंवादानुष्य हावभाव करणे.	L	I	D
४६)	पात्रसंवादानुसार आवाजात बदल उतार करणे.	L	I	D
४७)	निबंध स्पर्धा आयोजित करण्याबाबत इतर विषय शिक्षकांचे सहकार्य घेणे.	L	I	D
४८)	नाट्यवाचनातून भावनाभिप्रेत व्यक्त करणे.	L	I	D
४९)	पांडित्यपूर्ण शब्दमाध्यमातून महत्वाचे विचार मांडणे.	L	I	D
५०)	बुका कामाशीलवृत्तीने बजरेस आणून देणे.	L	I	D
५१)	मासिक गृहपाठ नियोजन करणे.	L	I	D
५२)	सहशालेय उपक्रमांना विचारात घेऊन घटक नियोजन करणे.	L	I	D
५३)	पाठाचे तपशीलवार टिप्पण तयार करणे.	L	I	D
५४)	दैनिक पाठ टावण काढणे.	L	I	D

अ.नं.	अध्ययन-अध्यापन कृती	पर्याय
५५)	वाङ्.मयीन प्रकारानुसार घटक न्योजन करणे.	L I D
५६)	पाठाचे त्रोटक टिप्पण तयार करणे.	L I D
५७)	शब्दव्युत्पत्ती सांगणे.	L I D
५८)	पाठातील मुख्य मुद्द्यांचे टिप्पण करणे.	L I D
५९)	पाठांतरासाठी योग्य म्हणी, वाक्यप्रचार, काव्यपंक्ती सुभाषिते सुचविणे.	L I D
६०)	रसानुस्य शब्द, वाक्यांश यावर भर देऊन नाट्यवाचन करणे.	L I D
६१)	ताल व भाव यांचा आकृष्टकार घडविणारे पद्यवाचन करणे.	L I D
६२)	अर्थ आकलनाच्या दृष्टीने विरामचिन्हानुसार वाचन करणे.	L I D
६३)	महत्त्वपूर्ण संज्ञांचे आकलन होईल अशा पध्दतीने श्रवण करणे.	L I D
६४)	मध्यवर्ती कल्पना समजावून घेऊन श्रवण करणे.	L I D
६५)	म्हणी, वाक्यप्रचार, ऐतिहासिक, पौराणिक उदाहरणे सांगणे	L I D
६६)	अर्थ समजावून घेऊन श्रवण करणे.	L I D
६७)	सौपी माळा वापरणे.	L I D
६८)	आवड निर्माण करणारे अध्यापन तंत्र वापरणे.	L I D
६९)	श्रेष्ठ साहित्य प्रकारांचे वाचन, चिंतन, मनन करणे.	L I D
७०)	सर्व वाङ्.मय प्रकारांची माहिती कल्प देणे.	L I D
७१)	व्याकरण विषयक ज्ञान वाढविणे.	L I D
७२)	अभ्यासक्रमाचे पूर्ण ज्ञान प्राप्त करणे.	L I D
७३)	विद्यार्थ्यांना पुरक वाचन सुचविणे.	L I D
७४)	सहजपणे उत्तरे देता येतील असे स्वाध्याय देणे.	L I D
७५)	गुणो विद्यार्थ्यांचा गौरव करणे.	L I D

अ.नं.	अध्ययन-अध्यापन कृती	परिणाम
७६)	न्यूनगंड निर्माण न होता चुका नजरेस आणून देणे.	L I D
७७)	अभ्यासात आड येणारी विद्यार्थ्यांची व्यसने दूर करणे.	L I D
७८)	अभ्यासात विघातक छंद व संक्यी दूर करणे.	L I D
७९)	अंकारिक शब्दमाध्यमातून महत्त्वपूर्ण विचार मांडणे	L I D
८०)	विद्यार्थ्यांच्या कल्पना विलासाला वाव देणे.	L I D
८१)	स्वविवार सोप्या शब्दात मांडण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांच्या अंगी वाढविणे.	L I D
८२)	अर्थपूर्ण वाचनावर आधारित लेखन स्वाध्याय देणे.	L I D
८३)	भाषाणाचा आशय तात्काळ समजण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांच्या अंगी वाढविणे.	L I D
८४)	वाचनातील विचार बटवून कळण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांच्या अंगी वाढविणे.	L I D
८५)	वर्णवार वक्तृत्व मंडळे तयार करणे.	L I D
८६)	स्वयंशिक्षण पध्दतीचा अक्लंब करणे.	L I D
८७)	वर्णवार वाचन मंडळे तयार करणे.	L I D
८८)	प्रकल्प पध्दतीचा अक्लंब करणे.	L I D
८९)	वर्णवार लेखन मंडळे तयार करणे.	L I D
९०)	डाल्टन पध्दतीचा अक्लंब करणे.	L I D
९१)	विद्यार्थ्यांचे हस्तलिखित मासिक काढणे.	L I D
९२)	व्याख्यान पध्दतीचा अक्लंब करणे.	L I D
९३)	विद्यार्थ्यांना गोष्टी सांगणे.	L I D
९४)	वर्वा पध्दतीचा अक्लंब करणे.	L I D
९५)	कवि, लेखक इ.चे संमेलन आयोजित करणे.	L I D
९६)	नाटक, एकांकिकेमध्ये काम करण्यास प्रसोजन देणे.	L I D
९७)	स्वतः नाटकात काम करणे.	L I D
९८)	कवितांना बाल वसविणे.	L I D
९९)	आकृत्याद्वारे माहिती सांगणे.	L I D
१००)	भजन, पौवाडे, लावण्या, लोकीतीतांचे संकलन करणे.	L I D

प्रश्नावली क्र. ३

मार्गदर्शक :

डॉ. एम्.एस. सोनार,
प्रमुख,
शिक्षणशास्त्र विभाग,
शिवाजी विद्यापीठ,
कोल्हापूर.

संशोधक :

बी.डी. पाटील,
मुख्याध्यापक,
ब्रह्मानंद विद्यालय, ब्रह्मानंदनगर,
ता. तासगाव, जि. सांगली.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहून प्रश्नावली कृपया
पाठवून द्यावी.

- मुक्त प्रश्नावली -

अ.नं.	प्रश्न	उत्तरे
१)	आपल्या मनावर प्रभाव पाडणा-या दोन कादंब-या व दोन नाटके सांगा.	कादंब-या : १) २) नाटके : १) २)
२)	आपण लिहिलेल्या कवितांची (काव्य-प्रकार) दोन नावे सांगा	१) २)
३)	आपण कोणकोणत्या विषयावर व्याख्याने दिली आहेत.	१) २)
४)	स्वयंशिक्षण अभ्यासन पध्दतीचे दोन गुण व दोन दोष सांगा.	गुण - १) २) दोष - १) २)
५)	प्रकल्प पध्दतीचे दोन गुण व दोन दोष सांगा.	गुण - १) २) दोष - १) २)

अ.नं.	प्रश्न	उत्तर
६)	व्याख्यान पध्दतीचे दोन गुण व दोन दोष सांगा.	गुण : १) २) दोष : १) २)
७)	व्याख्यान पध्दतीचे दोन गुण व दोन दोष सांगा.	गुण : १) २) दोष : १) २)
७)	आपण वापरलेल्या दृक् साधनांची नावे सांगा	
८)	आपण वापरलेल्या श्राव्य साधनांची नावे सांगा	
९)	वर्गातील फलक व सर्वात मागील विद्यार्थी यात किती मिटर अंतर आहे ?	इ. ८ वी इ. ९ वी इ. १० वी
१०)	आपण कोणकोणत्या बहिःस्थ परिक्षांना विद्यार्थी बसविता ? (उदा. म.सा.परिषद)	
११)	आपण वापरलेली दोन दोन संदर्भ पुस्तके सांगा	ऐतिहासिक - १) २) पौराणिक - १) २) साहित्यिक - १) २) शास्त्रीय - १) २) प्रादेशिक - १) २)
१२)	स्वतः दिग्दर्शक केलेल्या दोन नाटकांची व स्वतः भूमिका केलेल्या दोन नाटकांची नावे सांगा	दिग्दर्शक - १) २) भूमिका नाटके - १) २)

अ.नं.	प्रश्न	उत्तरे
१३)	आपण ऐकलेल्या कार्यक्रमांची संख्या लिहा	१) व्याख्याने २) परिसंवाद ३) वर्वासत्रे ४) कथाकथन ५) ग्रंथ परीक्षाण ६) इतर
१४)	विद्यार्थ्यांसाठी घेतलेल्या कोणत्याही दोन बौद्धिक स्पर्धा सांगा	१) २)
१५)	भाषा कोशल्यांचा विकास व्हावा म्हणून कोणकोणते उपक्रम राबविता ?	१) २) ३)
१६)	मराठी विषयाचे अध्यापन कोणत्या मुलभूत उद्दिष्टानुसार करता ?	१) २) ३) ४)

माध्यमिक शाळांची तालुकावार यादी

<u>अ.नं.</u>	<u>माध्यमिक शाळेचे नाव</u>
१)	सी. डब्ल्यु. ज्ञानमंदिर, तासगांव.
२)	स्वा. रामानंद भारती विद्यालय, तासगांव.
३)	विद्यानिकेतन कृषि माध्यमिक विद्यालय, तासगांव.
४)	यशवंत हायस्कूल, तासगांव.
५)	भाऊसाहेब पटवर्धन कन्याशाळा, तासगांव.
६)	सेकंडरी स्कूल, भिवडी.
७)	हृत्तात्मा भगतसिंग हायस्कूल, अंजळखोप.
८)	न्यू इंग्लिश स्कूल, कवठे-सुकंद
९)	महावीर पांडुरंग साठे हायस्कूल, मणोराजूरी
१०)	माने-पाटील विद्यामंदिर, विसापूर.
११)	श्री. भवानीदेवी इंग्लिश स्कूल, सावडे.
१२)	महात्मा गांधी हायस्कूल, सावडे.
१३)	क्लिंस्कर हायस्कूल, क्लिंस्करवाडी.
१४)	प्रतिनिधी हायस्कूल, कुंडल.
१५)	स्वा. रामानंद विद्यालय, रामानंदनगर.
१६)	जनता विद्यालय, बांबडे.
१७)	श्री. छत्रपती शिवाजी विद्यालय, दुधोडी.
१८)	विठ्ठलराव पागे विद्यामंदिर, विंणगी (तासगांव)
१९)	लक्ष्मणराव क्लिंस्कर विद्यामंदिर, पलूस.
२०)	वसंतराव पाटील विद्यामंदिर, मांजरे
२१)	बाबासाहेब पाटील विद्यामंदिर, येळावी.
२२)	बी.डी. हायस्कूल, वायफळे.
२३)	ज्ञानविकास विद्यालय, पेड.

अ.नं.

माध्यमिक शाळेचे नाव

- २४) प्रगती विद्यामंदिर, आमणापूर.
 २५) न्यू इंग्लिश स्कूल, नागराळे,
 २६) उज्वल विद्यामंदिर हातनूर.
 २७) ब्रम्हानंद विद्यालय, ब्रम्हानंदनगर.
 २८) जयभारत विद्यालय, वसगडे.
 २९) श्री. सिध्देस्वर हायस्कूल, तुरची.
 ३०) बालगंधर्व विद्यामंदिर, नागठाणे.
 ३१) न्यू इंग्लिश स्कूल, कुमठे.
 ३२) हिंदकेसरी गणपतराव आंदळकर हायस्कूल, आंधळी.
 ३३) ज्ञानदेव सार्वत हायस्कूल, वस्तवडे.
 ३४) श्री. पंचश्री हायस्कूल बोरगाव.
 ३५) ज्ञानगंगा विद्यालय, जरांडी.
 ३६) न्यू इंग्लिश स्कूल, अंजनी.
 ३७) ब्रम्हनाथ हायस्कूल, ब्रम्हनाथ.
 ३८) सेवाश्रम विद्यालय, गवाण.
 ३९) प.पू. स्वामी दौलतगिरजी विद्यालय, कुर्ली.
 ४०) डॉ.गुरसोनी हायस्कूल, डॉ.गरसोनी.
 ४१) व्ही.के. विद्यालय, सिध्देवाडी.

खानापूर तालुका

- ४२) विटा हायस्कूल, विटा.
 ४३) महात्मा गांधी विद्यालय, विटा.
 ४४) सौ. आय.बी. कन्या प्रशाळा, विटा.
 ४५) महात्मा गांधी विद्यालय, खानापूर.
 ४६) महात्मा गांधी विद्यालय, माहली.

अ.नं.

माध्यमिक शाळेचे नाव

- ४७) तात्यारावजी विद्यालय, तडसर.
- ४८) महात्मा गांधी विद्यालय, कडेगांव.
- ४९) एस.एम. विद्यामंदिर, शाळगांव.
- ५०) एस.आर. विद्यामंदिर, खोडेवांगी.
- ५१) पंडीत नेहरू विद्यालय, हिंगणगांव (बु.)
- ५२) न्यू इंग्लिश स्कूल, कडेपूर.
- ५३) एस.एस. विद्यामंदिर, भिक्वडी (खुर्द)
- ५४) न्यू इंग्लिश स्कूल, पारे.
- ५५) त्रिवणी हायस्कूल, त्रिवणी (मंगळ)
- ५६) दादोजी पाटील विद्यालय, वेजेगांव.
- ५७) न्यू इंग्लिश स्कूल, हिवरे
- ५८) यशवंतराव हायस्कूल, देवराष्ट्रे.
- ५९) श्री. सी.जी.एस. विद्यामंदिर, लेंगरे.
- ६०) श्री. नाथ विद्यामंदिर, आळसंद
- ६१) न्यू इंग्लिश स्कूल, कसडे-वांगी.
- ६२) न्यू इंग्लिश स्कूल, भाळवणी.
- ६३) श्री. अंबिका विद्यालय, तोंडोली.
- ६४) एस.एम. विद्यालय, शिवणी.
- ६५) न्यू इंग्लिश स्कूल, गाडी-घान्वाड.
- ६६) आस्ती विद्यालय, ऐन्वाडी.
- ६७) श्री. नाथ विद्यालय, सोनकिरे.
- ६८) न्यू सेकंडरी स्कूल, नेली.
- ६९) न्यू इंग्लिश स्कूल, नेवरी.
- ७०) न्यू इंग्लिश स्कूल, शिरसागांव.
- ७१) न्यू इंग्लिश स्कूल, वडिये-रायबाग.

अ.नं. माध्यमिक शाळेचे नाव

- ७२) एस.डी. विद्यालय, येतगांव.
 ७३) न्यू इंग्लिश स्कूल, वडगांव (मोहित्याचे)
 ७४) एस.एस. हायस्कूल, विंचणी (अंभक)
 ७५) जी.के. माने हायस्कूल, पळशी.
 ७६) जी.के. माने हायस्कूल, कांजे.
 ७७) एस.आर. हायस्कूल, रेणावी.

वाळवा तालुका

- ७८) इस्लामपूर हायस्कूल, इस्लामपूर.
 ७९) विद्यामंदिर हायस्कूल, इस्लामपूर.
 ८०) एम.पी. हायस्कूल, इस्लामपूर.
 ८१) यशवंत हायस्कूल, इस्लामपूर.
 ८२) कन्या शाळा, इस्लामपूर.
 ८३) जनता विद्यालय, इस्लामपूर.
 ८४) आचार्य जावडेकर गुल्कूल, इस्लामपूर.
 ८५) आझाद उर्दू हायस्कूल, इस्लामपूर.
 ८६) हुतात्मा किसान अहिर विद्यालय, वाळवा.
 ८७) जिजामाता विद्यालय, वाळवा.
 ८८) राजाराम विद्यामंदिर वाळवा.
 ८९) बोरगांव हायस्कूल, बोरगांव.
 ९०) हिंदमाता कन्याशाळा, बोरगांव.
 ९१) आझाद विद्यालय, कासेगांव.
 ९२) वाटेगांव हायस्कूल, वाटेगांव.
 ९३) कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यालय, नेळे.
 ९४) न्यू इंग्लिश स्कूल, पेठ.

अ.नं.

माध्यमिक शाळेचे नाव

- १५) न्यू इंग्लिश स्कूल, कामेरी.
- १६) महात्मा गांधी विद्यालय, आष्टा.
- १७) न्यू इंग्लिश स्कूल, आष्टा.
- १८) न्यू इंग्लिश स्कूल फॅरर गल्स, आष्टा.
- १९) गोटखिंडी विद्यालय, गोटखिंडी.
- १००) बहादूरवाडी हायस्कूल, बहादूरवाडी.
- १०१) कर्मवीर भाऊराव पाटील विद्यालय, बागणी.
- १०२) नाना पाटील विद्यालय, भवानीनगर.
- १०३) न्यू इंग्लिश स्कूल, ताकारी.
- १०४) ज्योती विद्यालय, येडेनिपाणी.
- १०५) श्री. शिवाजी हायस्कूल, बाववी.
- १०६) कर्मवीर विद्यालय, पेंतवडे (बु.)
- १०७) येलूर हायस्कूल, येलूर.
- १०८) भारतमाता विद्यालय, विकुर्डे.
- १०९) शिंगाव हायस्कूल, शिंगाव.
- ११०) पंडित नेहरू विद्यालय, तांदुळावाडी.
- १११) न्यू इंग्लिश स्कूल, रेंठे धरण.
- ११२) पळ्टे बापूराव हायस्कूल, रेंठे हरणाक्षा.
- ११३) श्री. मन्धिंद्रनाथ हायस्कूल, येडेमन्धिंद्र.
- ११४) जवाहर विद्यालय, कापूसवेड.
- ११५) महाराष्ट्र हायस्कूल, तांबवे.
- ११६) लाल बहादूर शास्त्री विद्यालय, बहे.
- ११७) शिवराज विद्यालय, पेंतवडे.
- ११८) माणकेश्वर विद्यालय, सुल.
- ११९) मॉडर्न हायस्कूल, साखराळे.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) भागवत विद्युत, " मराठी भाषा शिक्षणासंबंधी काही विचार," भारतीय शिक्षणशास्त्र संस्था, पुणे, १९८१.
- २) दावतर वसंत, " मराठी विषयाचे अध्ययन-अध्यापन " परिसंवाद अहवाल, भारतीय शिक्षणशास्त्र संस्था, पुणे, १९८१.
- ३) महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, " भाषेचे नियमन " महाराष्ट्र साहित्य परिषद.
- ४) नाईक जे.पी., " प्राथमिक शिक्षणाच्या स्तरावर मराठी भाषेचे अध्यापन," शोधनिबंध, भारतीय शिक्षणशास्त्र संस्था, पुणे, १९८१.
- ५) अकोलकर, पाटणाकर, " मराठीचे अध्यापन," व्हीनिस प्रकाशन, पुणे, पाववी आवृत्ती, १९६१.
- ६) डंगे चंद्रकुमार, " मातृभाषेचे अध्यापन," मॅगिस्ट्रीक बुक स्टॉल, मुंबई, आवृत्ती दुसरी, १९६२.
- ७) कुंडले, म.बा., " मराठीचे अध्यापन," व्हीनिस प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, १९७४.
- ८) पाटील, लीला, " मराठीचे अध्यापन," व्हीनिस प्रकाशन, पुणे.
- ९) Ryburn, W.M., "The Teaching of the Mother-tongue", Oxford University Press, Amen House, London, Third Edition, 1950.
- १०) देवधर बा.बा., " अभिनव शिक्षणशास्त्र," एन.के. पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, आवृत्ती दुसरी, १९५०.
- ११) सेवलेकर, उ.र., " स्व-या शिक्षकाचा शोध," भारतीय ग्रंथ भवन, दादर, मुंबई.
- १२) Gilbert Highet, "The Art of Teaching," First Edition.
- १३) मोडक म.गो., " शिक्षणशास्त्र व अध्यापनकला," गणेश प्रिंटिंग वर्क्स, ४९५-९६, शनिवार पेठ, पुणे, चतुर्थ आवृत्ती, १९३४.

- १४) भांडारकर पु.ल., "सामाजिक संशोधन पध्दती," महाराष्ट्र विधापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, दत्तसन प्रकाशक, नागपूर, प्रथम आवृत्ती, १९७६.
- १५) भावे सुमित्रा, "सामाजिक पाहणी - तत्व व पध्दती," समाजवादी महिला सभा, प्रकाशन, २५० क, शनिवार पेठ, पुणे, आवृत्ती १९७७.
- १६) Sukhia, Mehrotra, Mehrotra, "Elements of Educational Research", Allied Publishers Pvt.Ltd., Mayapuri Phase, New Delhi, Third Edition.
- १७) Denis P. Forcese, Stephen Richer, "Social Research Methods", Prentice Hall Inc., Englewood Cliff, New Jersey.
- १८) Lin/Burt/Vaughin, "Conducting Social Research", McGraw Hill United States of America, 1976.
- १९) Naik J.P. and Nurullah Syed, "A Students History of Education in India -(1800 to 1973)", MacMillan Company of India, Bombay, Sixth Edition, 1974.
- २०) माढी, एम.जी., "शैक्षणिक प्रश्न, पनरचना आणि राष्ट्रविकास," नीळकंठ प्रकाशन, पुणे, १९७०.
- २१) कोठारी आयोग, "शिक्षण आयोग अहवाल (१९६४-६६)" - शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास - शिक्षण मंत्रालय, भारत सरकार.
- २२) बापट भा.गो., "शैक्षणिक प्रश्न आणि महाराष्ट्रातील शैक्षणिक विकास," व्हीनिस प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, १९७२.
- २३) मुदलीयार आयोग, "माध्यमिक शिक्षण आयोग (१९५२-५३) अहवाल," शिक्षण मंत्रालय, भारत सरकार.
- २४) Ballard, P.B., "Thought and Language", University of London Press.
- २५) "भारतीय शिक्षण आयोग (१९८२) - अहवाल."
- २६) "अखिल भारतीय तृतीय शैक्षणिक सर्वेक्षण" महाराष्ट्र राज्य तक्ते - Survey and data Processing Unit, National Council of Educational Research and Training, New Delhi.

- २७) "माध्यमिक शिक्षणाची पुनर्विना," शिक्षण मंत्रालय, भारत सरकार, १९६७.
- २८) "Quotable Quotes of Education", Wayne State University Press, Detroit, 1968.
- २९) कुलकर्णी डी.व्ही., "एकनाथी भागवत" - प्रबंध.
- ३०) आपटे लुब्धा, "महात्मा फुले - समाजचिंतन व वाङ्मयीन कार्य" - प्रबंध.
- ३१) कुंदप के.बी., "महानुभाव पंक्कण" - प्रबंध.
- ३२) कुलकर्णी व्ही.एन., "मराठी ललित साहित्यातील निर्मा" - प्रबंध.
- ३३) "महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती आणि अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाचा १९६८-७७ चा दशवार्षिक अहवाल," महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व संशोधन मंडळ अभ्यासक्रम, पुणे.
- ३४) "Quest in Education", Indian Council of Basic Education, Gandhi Shikshan Bhavan, Bombay.
- ३५) Patole, N.K., "Platinum Jibilee 1906 to 1981 Educational Research in Universities in Maharashtra", March, 1982.
- ३६) Rober Lado, "Language Teaching " - A Scientific Approach.
- ३७) मुळे व उमाठे, "शैक्षणिक संशोधनाची मूलतत्वे," महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, साहित्य प्रसार केंद्र, सीताबर्डी, नागपूर.
- ३८) CHESTER W. HARRIS, "Encyclopedia of Educational Research", The MacMillan Company, New York, Third Edition, 1960.
- ३९) "शिक्षणशास्त्र परिभाषा कोश," भाषा संवाचनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई, १९७०.
- ४०) आपटे वा.गौ. (संपादक), "मराठी शब्द रत्नाकर," आनंद कार्यालय, प्रकाशन, पुणे, चतुर्थ आवृत्ती, १९५६.

- ४१) पाटील लीला, " आजवे अध्यापन," श्री विद्या प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, १९७६.
- ४२) कुंडले म.बा., " अध्यापनशास्त्र आणि पध्दती," व्हीनस प्रकाशन, पुणे, चतुर्थ आवृत्ती, १९७८.
- ४३) गद्रे ल.रा., " सामान्य अध्यापन पध्दती," मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, प्रथमावृत्ती, १९९९.
- ४४) John, V.V., "Education and Language Policy", Nachiketa Publications, Bombay-7.